JAANA

No 18 27. 11. 1973
2,60 mk
Skr 3,75 (inkl. moms.)

Suomen suurlähettilään tytär räjäytti musiikkipommin Espanjassa

NYT JOKA VIIKKO

■ Kuninkaanlinna on yksi Madridin kauneimpia rakennuksia. Tällä hetkellä siellä ei asu kukaan, vaan hallitus käyttää sitä tärkeisiin juhlatilaisuuksiin. Tässä rakennuksessa Ann-Elisen isä suurlähettiläs Heikki Hannikainen luovutti valtuuskirjansa.

Suomalainen musiikkipommi räjähti Espanjassa ja Ann-Elise Hannikaiselle ennustetaan maailmanmainetta

Rakkaus ja tragedia ovat innoittajani

IRMELI NORDENSTRENG
TEKSTI

ALVARO GRACIA-PELAYO
KUVAT

■ Yhdessä yössä tuli suomalaisen Ann-Elise Hannikaisen nimi tunnetuksi Espanjan musiikkipiireissä. Tämän vasta 26-vuotiaan Espanjan suurlähettiläämme tyttären säveltämä laaja orkesteriteos »Anerfálicas» sai kriitikot yltymään yksimieliseen ylistyslauluun nuoren taiteilijan lahjakkuudesta.

■ Ann-Elise Hannikaisen lupaava pianistin ura katkesi aikoinaan järkyttävällä tavalla vaikean sairauden vuoksi. Hän päätti ryhtyä säveltämään kuten isoisänsä isä P.J. Hannikainen ja isosetänsä Ilmari ja Väinö Hannikainen. Nyt saatiin huomata, että Hannikaisen kuuluisasta musiikkisuvusta on versonnut uusi, hyvin lahjakas vesa, ja kaiken lisäksi nainen.

■ Naissäveltäjiä on maailmassa vain harvoja. Meillä Suomessa vain Helvi Leiviskä on säveltänyt suuria teoksia. Espanjan kriitikot ennustavat Ann-Elise Hannikaiselle mahtavaa tulevaisuutta. Olisimmeko nyt saaneet ensimmäisen maailmanmaineeseen asti yltävän naissäveltäjän?

Ann-Elisen ja hänen maailmankuulun maestronsa Ernesto Halffterin välillä vallitsee lämmin ystävyys. Maestro ei koskaan sano opettavansa Ann-Eliseä, vaan hän käyttää sanontaa »kahden taiteilijan yhteistyö».

■ *Rouva Marianne Hannikainen ja suurlähettiläs Heikki Hannikainen ovat molemmat hyvin kiinnostuneita musiikista ja he ovat rohkaisseet tytärtään antautumaan musiikille. Villakoira Toy puolestaan edustaa täydellistä välinpitämättömyyttä emäntänsä lahjoja kohtaan ja pitää korvan takaa rapsuttamisesta enemmän kuin sävelistä.*

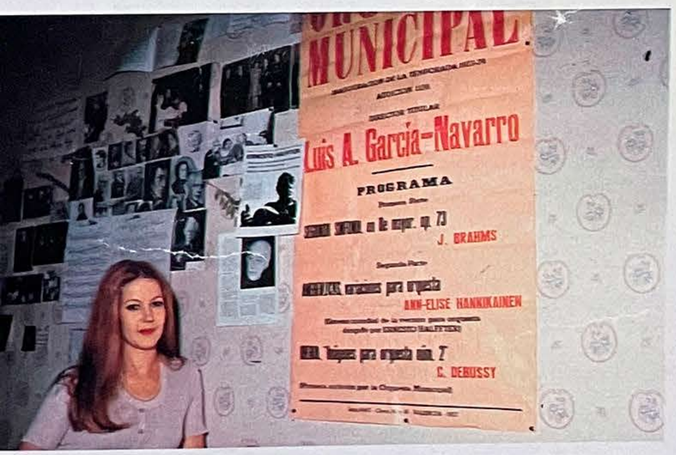

■ *Ann-Elise Hannikaisen nimi konserttijulisteessa on päässyt itsensä Brahmsin ja Debussyn rinnalle. Ihan tasa-arvoisuuden nimessä toivoisi, että maailmaan saataisiin edes yksi todella kuuluisa naissäveltäjä.*

■ *Maalaus on yksi Ann-Elisen rakkaimmista harrastuksista. Taiteellinen lahjakkuus on Hannikaisen suvussa aina ollut varsin monipuolista eikä Ann-Elise ole mikään poikkeus.*

Ensiesitys oli täydellinen menestys sekä yleisön, arvostelijoiden että itse orkesterin mielestä. Jo harjoituksissa Ann-Elise Hannikainen sai osakseen orkesterin jäsenten lukuisat suosionosoitukset ja hänet tunnustettiin korkeatasoisen luomiskyvyn, inspiraation ja teknisen taidon omaavaksi nuoreksi säveltäjäksi. Jopa siinä määrin, että kaupungin pormestari ojensi hänelle orkesterin puolesta kunniamitalin.»

Näin kirjoitti Las Provinciaslehti nuoren suomalaisen säveltäjän Ann-Elise Hannikaisen orkesteriteoksen »Anerfálicas», maailmankantaesityksestä, joka tapahtui joitakin päiviä sitten Valenciassa, Espanjassa.

Menestys oli huikea. Ann-Elisestä, Suomen Espanjan suurlähettilään Heikki Hannikaisen 26-vuotiaasta tyttärestä tuli yhdessä yössä kuuluisa — yössä, koska Valencian Kaupunginorkesterin musiikkikauden avajaiskonsertti alkoi viittätoista minuuttia vaille puolenyön espanjalaiseen tapaan. Jo Gala-asuisen yleisön haltioituneet suosionosoitukset kertoivat siitä, että suomalainen Ann-Elise oli valloittanut valencialaisten musiikinystävien sydämet, mutta se, että kaikki kriitikot kiittivät »Anerfálicasia» yksimielisesti, ylitti mitä positiivisimmin säveltäjän odotukset.

»Naissäveltäjä sinänsä on jo äärimmäinen harvinaisuus, musiikin historia ei tunne ainuttakaan naista, joka olisi sillä alalla kohonnut maailmanmaineeseen. Se, että naissäveltäjä on vielä nuori, hyvin kaunis ja ulkomaalainen, aivan ilmeisestä huomattavasta lahjakkuudesta sitten puhumattakaan, sai Espanjan tiedotusvälineet joukolla liikkeelle.

Ann-Eliseä, joka puhuu erittäin hyvää espanjaa, haastateltiin radiossa ja televisiossa. Se esitti myös katkelman konsertista. Sanomalehdet kirjoittivat innostuneesti uudesta säveltäjälöydöstä ja aikakausilehdet kiiruhtivat kuvaamaan nuorta lahjakkuutta lukijoilleen.

Vaikuttaa siltä, että tapaus Ann-Elise Hannikainen ja hänen sävellyksensä »Anerfálicas» oli tämän vuoden huomattavin musiikkisensaatio Espanjassa.

Säveltäjä lukkojen takana

Ann-Elisen menestyksen takana on paljon työtä. Jo neljä vuotta sitten hän sävelsi »Anerfálican» pianolle, joka oli hänen oma instrumenttinsa. Ernesto Halffter, hänen opettajansa Espanjassa, halusi kuulla teoksen ja hän hämmästyi kovin tytön lahjakkuutta ja kehotti tätä heti ryhtymään säveltämään pianokonserttoa. Ann-Elise saikin konserttonsa lähes valmiiksi, mutta Halffterin mielestä sen piti jäädä vähäksi aikaa lepäämään ja kypsymään. Sensijaan hän halusi Ann-Elisen orkestroivan »Anerfálicas»-teeman muunnelmineen suurelle orkesterille.

Viime huhtikuussa Ann-Elise ryhtyi työhön, viimeisteli teostaan kahden kuukauden tiiviin periodin Alicantessa Välimeren rannalla suurella kiireellä, sillä teokselle oli löytynyt esittäjä. Espanjassa sotilasmusiikkia harrastetaan paljon ja Ernesto Halffter, kuuluisa säveltäjä ja kapellimestari, oli pyydetty Valenciaan tuomariksi sotilassoittokuntien kilpailuun. Ann-Elise pääsi maestronsa mukaan. Paikalliset lehdet haastattelivat Halffteria, joka kertoi nuoresta lahjakkaasta oppilaastaan ja tämän tekeillä olevasta työstä. Valencian Kaupunginorkesteri kiinnostui ja halusi esittää »Anerfálicasin».

Sitten alkoivat harjoitukset. Ensimmäiseen Ann-Elise ei ollenkaan uskaltanut mennä, mutta jo toiseen maestro ylipuhui hänet.

— Olin ihan mahdottoman hermostunut. En ollut koskaan kuullut orkesterin soittavan omaa teostani, en edes oikein osannut kuvitella miltä se kuulostaisi; itsehän olin soittanut sitä vain pianolla. Otin pikkuisen rauhoituspillerin ja menin maestron kanssa tapaamaan orkesteria. Se oli elämys! Hermostumiseni laukesi, kun muuan soittajista sanoi, että vaikka tämä onkin moderni teos, he pitävät siitä ja soittavat sitä mielellään, kertoo Ann-Elise, joka tuosta kerrasta lähtien seurasi kaikkia harjoituksia pieneltä tuolilta maestronsa vieressä, joka itse johti teoksen. Hän otti nauhalle harjoitukset, koska niitä kuuntelemalla oppii paljon ja hänelle jää mielenkiintoinen muisto ensimmäisen orkesteriteoksensa siirtymisestä nuoteista eläväksi teokseksi.

— Jo konserttipäivän aamuna alkoi tulla kukkia ja lopulta hotellihuone oli niitä täynnä. Koskaan ei päivä ole ollut niin pitkä kuin silloin. Konserttihan alkoi vasta puolenyön maissa. Aloitettiin Brahmsin toisella sinfonialla. Mietin, mitä yleisö mahtaa reagoida sitten kun teokseni esitetään. Entä kriitikot ja äiti ja isä. . . Sitten tuli väliaika ja sen jälkeen alkoi »Anerfálicas» soida. Silloin jännitys katosi. Istuin aitiossa aivan lähellä orkesteria, seurasin kutakin soitinta, katselin maestron liikkeitä, taisin niin upota musiikin maailmaan, että unohdin itseni ja yleisön ja kaiken, naurahtaa nuori säveltäjä.

— Kun esitys oli ohi, yleisö alkoi taputtaa ja tiesin, että minun piti mennä lavalle kumartamaan. Mutta aitioni ovi olikin mennyt takalukkoon. Ryskytin, hoin ystävilleni etten pääse ulos, maestro katsoi hämmästyneenä aitioon, kun minua ei kuulunut, viittasi kädellä, että pitäisi tulla. Lopulta joku avasi oven ja juoksin kumartamaan.

— Olen aina ihmetellyt, mitä näyttelijät näkevät yleisöstä kumartaessaan. Muistin sen ja katsoin: näin kaksi ensimmäistä riviä, loput olivat pimeässä ja aplodeerasivat. Se oli ihana kokemus ja minusta tuntui, että yleisö piti musiikistani, sanoo Ann-Elise.

Yleisö piti siitä, kriitikot kiittivät sitä yksimielisesti, ja lehdet kirjoittivat näin: »Kaupunginteatterin yleisö osoitti yksimielisesti suosiotaan nuorelle säveltäjälle pakottaen hänet astumaan näyttämölle ottamaan suosionosoitukset vastaan. Näyttämö täyttyi kukista huomionosoituksina neiti Hannikaiselle. Kaikki musiikkiarvostelijat ovat tunnustaneet Ann-Elise Hannikaisen olevan uusi ja erittäin lahjakas säveltäjä, jolta voi luottamuksella odottaa arvokkaita teoksia.»

Ei ihme, että »Anerfálicas» viedään ensi keväänä kiertueelle viiteen kuuteen Espanjan kaupunkiin. Mutta koskahan kuulemme sen Suomessa vai käykö jälleen niin, että menetämme lahjakkaan musiikki-ihmisen ulkomaille?

Musiikkisuvun perinnöt

Musiikki on aina näytellyt huomattavaa — ellei suorastaan hallitsevaa — osaa Hannikaisen suvun historiassa. Ann-Elisen isoisä oli musiikinlehtori P.J. Hannikainen († 1924), jonka isä Heikki oli vanhempi kanttori ja puoliso Alli laulunopettaja. Hänellä oli viisi poikaa, jotka kaikki harrastivat musiikkia niin, että heidän kodissaan saatettiin soittaa kotiorkesterin voimalla. Viidestä pojasta neljä antautui täysin musiikille: Ilmari Hannikainen tunnettiin lähinnä pianistina ja säveltäjänä, Tauno Hannikainen toiminnastaan kapellimestarina aina ulkomaita myöten — hänhän johti paitsi Turun ja Helsingin kaupunginorkesteria myös Dulluthin ja Chicagon orkestereja, Arvo Hannikainen oli violisti ja Helsingin Kaupunginorkesterin pitkäaikainen konserttimestari ja Väinö Hannikaisen instrumentteja olivat harppu ja kantele, joskin hän myös sävelsi.

P.J. Hannikainen ja hänen poikansa Ilmari ja Väinö jättivät jälkeensä suunnattoman määrän mitä erilaisinta musiikkia: pianokonserttoja, näyttämömusiikkia, balettimusiikkia yksin- ja kuorolauluista puhumattakaan. Ei liene yhtään suomalaista, joka ei tuntisi P.J. Hannikaisen »Pyhäaamun rauhaa» tai »Karjalaisten laulua», jokainen ylioppilas lienee laulanut perinteistä vappulaulua »Taas leivoset ilmassa leikkiä lyö» ja mitä olisikaan mieskuoro, jonka ohjelmistoon ei kuuluisi upeaa »Terve Suomeni maa»- laulua. P.J. Hannikainen, Ylioppilaskunnan Laulajien perustajan, sävellykset muodostavat monen suomalaisen mieskuoron kantaohjelmiston.

Yhtään vähemmän merkittäviä eivät Hannikaisen veljekset olleet musiikin esittäjinä. Monet varmasti muistavat vielä 20—30 luvuilta trio Hannikaisen, jossa soittivat Ilmari, Tauno ja Arvo ja joka oli maamme ensimmäinen vakituisesti konsertoiva kamarimusiikkiyhtye. Sekä isä P.J. Hannikainen että kaikki hänen viisi poikaansa olivat varsin monipuolisesti lahjakkaita. P.J. Hannikainen on suomentanut runoja ja kirjoja, kirjoittanut itse laulujen sanoja, ja kerännyt kan-

→

sanrunoja. Hän samoin kuin Arvo-poikansa oli myös taitava piirtäjä, mikä lienee perua kanttori Hannikaisen vaimolta Evalta, joka oli tunnetuimpiin kuuluvimpien taidemaalareittemme Wright-veljesten sukua.

Näyttää siltä, että Hannikaisen suvussa lahjakkuus periytyy harvinaisen monipuolisesti. Suurlähettiläs Heikki Hannikaisen isä lähetystöneuvos Lauri Hannikainen oli P.J. Hannikaisen viidestä pojasta se, joka ei valinnut musiikkia elämänurakseen. Hän oli Lapin ja Petsamon tuntija ja kirjailija ja hänet valittiin siihen valtuuskuntaan, joka neuvotteli mm. Petsamon rajasta. Musikaalinen toki oli hänkin, mutta tieteellis- ja diplomaattisluontoiset tehtävät olivat häntä lähempänä. Hän kuoli vain 32-vuotiaana Petsamon rajaa määriteltäessä kiiruhtaessaan pelastamaan kahta jäihin pudonnutta.

Hänen pojastaan tuli myös diplomaatti. Pojantyttärelle, Ann-Eliselle on periytynyt suvun sekä musikaalinen että kuvataiteellinen lahjakkuus. Maalaus on Ann-Eliselle rakas harrastus, kuten musiikki oli hänen isoisälleen.

Hannikaisen suvun naisista Ann-Elise on ainoa, joka on ryhtynyt säveltämään. Hänen isoisänsä äiti Alli oli laulunopettaja ja isosetänsä Arvon vaimo Mary Spennert oppeeralaulajatar, jonka vanhempi polvi muistaa useista Kansallisoopperan suurista operettitehtävistä.

Ensisävellys seitsenvuotiaana

Pieni ja hento Ann-Elise muistuttaa, puoleenselkään valtoimenaan ulottuvine hiuksineen ja puhdaspiirteisine kasvoineen enemmän muusaa kuin säveltäjää. Juuri tähän: hänen sukupuoleensa, kauneuteensa ja nuoruuteensa oli hänen säveltäjänuransa kilpistyä. Hän sai kärsiä rooliennakkoluuloista, siitä, että naisen katsotaan sopivan korkeintaan esittäväksi taiteilijaksi, mutta ei luomaan uutta, varsinkaan suuria orkesteriteoksia. Ja miksi yleensäkään naisena opiskella sävellyksen kaltaista vaativaa alaa, kun kuitenkin solmii avioliiton, saa lapsia ja oppi valuu hukkaan.

■ *Valkea sairaus on tehnyt Ann-Elisen elämän hyvin raskaaksi, mutta kovasta työstä saatu viipitön kiitos ja loistava kritikki palkitsivat ponnistukset ja kannustavat jatkamaan.*

Nyt Ann-Elise on todistanut, mihin nainen pystyy, kun rakkaus musiikkiin on vakava ja vahva. Pelkkä rakkaus ei kuitenkaan säveltämiseen riitä, tarvitaan vankka tekninen pohja. Ann-Elise aloitti pianotunnit jo viisivuotiaana. Hänellä oli useita eri opettajia, sillä kaikkien diplomaattiperheitten tapaan Hannikaiset siirtyivät muutaman vuoden välein maasta toiseen. Ann-Elise on asunut Ruotsissa, Puolassa, Yhdysvalloissa ja Perussa. Yhdysvalloissa hän suoritti meidän ylioppilastutkintoamme vastaavan tutkinnon ja siirtyi sitten perheensä mukana Peruun. Siellä vietetty aika muodostui hänelle hyvin merkitykselliseksi, koska hän sai tilaisuuden tutustua intiaanimusiikkiin, josta vaikutteita on huomattavissa »Anerfälicasissa».

— Intiaanimusiikin hypnoottinen, toistuva rytmi ja melankolinen melodia jäivät lähtemättömästi mieleeni ja uskon, että Perun ajan musiikilliset elämykset tulevat aina olemaan musiikkini taustalla, sanoo Ann-Elise.

Perussa hän oppi myös kirjoittamaan musiikkia. Ensimmäisen sävellyksensä hän oli toki tehnyt jo aikaisemmin, seitsemänvuotiaana, jolloin syntyi pikkuinen »Stocksundin valssi».

— Olen improvisoinut pianolla pienestä asti. Perussa isä osti minulle magnetofonin ja tapasin ottaa improvisaatioitani nauhalle. Minulla oli harmoniaopin opettaja, joka halusi kuunnella yhden nauhoistani. Alussa hän pudisti skeptisesti päätään ja sanoi, että tämä nyt on selvää Brahmsia, tämä taas Chopinia, mutta sitten tuli kohta, jonka hän tahtoi kuulla uudelleen. Hän piti sitä mielenkiintoisena, omaperäisenä ja kehotti minua kirjoittamaan sen muistiin. Sanoin, etten osaa. Sitten hän ryhtyi opettamaan minua, kertoo Ann-Elise, jota perulaiset ystävät pitivät hivenen omituisena kun hän saattoi istua tuntikausia pianon ääressä soittelemassa. Kaunis tyttö ja kulutti mokomalla tavalla kallista aikaa, jonka olisi voinut käyttää tehokkaasti aviopuolison hankkimiseen.

Perun vuosien jälkeen Ann-Elise muutti viideksi vuodeksi Helsinkiin opiskelemaan Sibelius-Akatemiassa pääaineenaan pianonsoitto. Hän piti pianistin uraa kohdallaan selviönä, vaikka säveltäminen oli pitkään ollut hänen haaveenaan ja hän oli jo säveltänyt »Anerfälicasin» pohjana olleen pianoversion. Sitten, aivan yhtäkkiä, puuttui kohtalo järkyttävällä tavalla asioitten kulkuun.

Järkyttäviä sattumia

Pianistille on jokainen sormi yhtä tärkeä, pikkusormikin. Kolme vuotta sitten Ann-Elisen oikean pikkusormen nivel turposi omituisesti. Hän soitti kivusta huolimatta, mutta tauti levisi muihinkin niveliin tehden Ann-Elisen aivan liikuntakyvyttömäksi kuukausiksi. Kyynärsauvojen, joita hän itse hyvällä syyllä kutsuu kyynelsauvoiksi, varassa hän pääsi vähitellen liikkumaan. Tautia ei voitu parantaa, koska tänä päivänäkään ei tiedetä, mikä se on ja mistä se johtuu.

Suurlähettiläs Hannikainen pyysi tytärtään uuteen asemapaikkaansa Madridiin, jonka lämpimän ja kuivan ilmaston saattoi olettaa lievittävän tyttären sairautta. Vuosi sitten Ann-Elise matkusti Espanjaan. Pianistin ura oli katkennut järkyttävällä tavalla. Vakava sairaus ei pystynyt kuitenkaan tappamaan Ann-Elisen rakkautta musiikkiin. Pianistia hänestä ei tulisi, mutta vanha unelma säveltämisestä nosti päätään surun ja tuskan keskellä. Ja kohtalo puuttui jälleen asiaan:

Suurlähettiläs ja rouva Hannikainen mainitsivat vieraillessaan paikallisen Turkin suurlähettilään kotona isäntäväelleen tyttärensä ongelmasta. Turkin lähettiläsparin tuttavapiiriin sattui kuulumaan Espanjassa äärettömän tunnettu säveltäjä ja kapellimestari Ernesto Halffter. He puhuivat hänelle nuoresta suomalaisesta, jolla oli suuri ongelma. Maestro Halffter ei tiennyt laisinkaan, millaisesta ongelmasta oli kysymys, mutta äärettömän lämminsydämisenä, humaanina ja viisaana vanhana herrana hän halusi auttaa ja otti Ann-Eliseen yhteyttä. Halffter, joka oli Espanjan Sibeliuksen, Manuel de Fallan ainoa oppilas löysi Ann-Elisestä oppilaan, josta hän tänään sanoo, ettei ole koskaan elämässään tavannut hänen kaltaistaan luonnonlahjakkuutta.

Ann-Elisen tarinassa on voimakas kohtalon tuntu, johon toi suorastaan järkyttävän lisän tapaamisemme. Kiinnostuneena Hannikaisen monipuolisesti lahjakkaan musiikkisuvun vaiheista olin tutustunut myös Ilmari Hannikaisen elämänvaiheisiin, josta kerrotaan kirjassa »Suomen säveltäjät». Ann-Elisen kertoessa pikkusormestaan alkaneesta tragediasta ja sen seurauksista palautui mieleeni häkellyttäviä samankaltaisuuksia Ilmari Hannikaisen elämästä. Ryhdyimme tutkimaan asiaa tarkemmin ja löysimme huikean määrän yhtäläisyyksiä.

Ensinnäkin Ilmari Hannikainen lähti vuonna 1916 Pietariin ja pääsi Alexander Silotin oppilaaksi, hänen ainoakseen. Silot puolestaan oli ollut Frans Lisztin lempioppilas. Ann-Elise lähti 57 vuotta myöhemmin Madridiin, pääsi Ernesto Halffterin ainoaksi oppilaaksi, joka taas oli ollut Manuel de Fallan ainoa oppilas. Ilmari Hannikainen aloitti säveltämisen pianokonsertolla, kuten Ann-Elisekin. Ilmarin teoksessa oli teema ja yhdeksän muunnelmaa ja se paisui myöhemmin laajaksi variaatioteokseksi. Ann-Elisen esikoisessa on teema ja 11 muunnelmaa, ja teos niinikään paisui suureksi orkesteriteokseksi.

Ilmari Hannikaiselle sattui tapaturma, jossa hän vaurioitti yhden sormistaan niin, että tiesi joutuvansa ainakin vuodeksi soittokyvyttömäksi. Hän suunnitteli vetäytymistä hiljaisuuteen, Säynätsaloon, saadakseen maaseudun häiriintymättömässä rauhassa omistautua sävellystyölle. Hän kuitenkin parani ja palasi pianon ääreen. Ann-Eliselle tuo paluu ainakin konserttipianistina ei ole realistinen. Hän vetäytyy maaseudun rauhaan, vanhaan, kauniiseen Escorialin vuoristokaupunkiin 50 kilometrin päähän Madridista pakoon suurkaupungin melua voidakseen hiljaisuudessa omistautua sävellystyölleen. Siellä on puita ja lintuja, joita hän rakastaa ja jotka inspiroivat häntä. Siellä on aitoja ihmisiä, joiden katseleminen kiehtoo säveltäjää ja joista hän löytää innoitusta. Kuitenkin hän sanoo:

— Rakkaus ja tragedia ovat puita, lintuja ja ihmisiä inspiroivampia. Onni on niin pinnallista ja se loppuu niin pian, mutta suru kestää, sen olen itse kokenut. Suru on paras innoittajani.

Hayden pukeutui frakkiin

Miten sitten sävellys syntyy? Mistä säveltäjät keksivät melodiansa?

— Ensin syntyy idea. Minun kohdallani se syntyy aina pianon ääressä. Kuvaavaa on, että Hayden pukeutui juhlapukuun asettuakseen odottamaan pianon ääreen inspiraation hetkeä, jota hän kutsui Grande Dameksi, suureksi naiseksi. Hän, kuten lähes kaikki säveltäjät, kunnioitti suuresti sitä inspiraatiota, joka synnyttää idean. Monet kokevat sen lähes pyhänä hetkenä. Silloin ei enää ole ikäänkuin oma itsensä, vaan tuntee olevansa jonkin suuremman, jonkin korkeamman välikappale. Usein esim. sinfoniassa on jokin aivan pieni kohta, se, joka on syntynyt innoituksen hetkenä ja jonka ympärille sitten koko sinfonia on rakennettu. Usein tuollainen kohta koskettaa aivan erityisellä tavalla yleisöä, sanoo Ann-Elise.

— Kun idea on syntynyt, tulee mukaan tekninen puoli. Siitä lähtien se on nuottien kirjoittamista, kokeilemista pianolla, korjaamista, kirjoittamista, taas kokeilemista pianolla, sillä täytyyhän tietää, miltä se kuulostaa. Vain Beethovenin kaltaiset nerot voivat kuuronakin pystyä säveltämään loisteliasta musiikkia edes itse koskaan aistimatta, miltä oma teos todellisuudessa kuulostaa.

— Kummallista, että matematiikka ja säveltäminen mielellään yhdistetään ja kun naisia pidetään luonnostaan heikkoina matematiikassa sillä pyritään selittämään, miksi naissäveltäjiä on niin vähän. Tietysti rytmi pitää laskea, mutta se ei suinkaan ole mitään korkeampaa matematiikkaa. Jonkinlaista loogista ajattelua säveltäminen kyllä vaatii, sanoo Ann-Elise ja hänen äitinsä paljastaa, että eräs Ann-Elisen rakkaimmista harrastuksista on shakki, joka tunnetusti vaatii loo-

→

gista ajattelua ja hyvää keskittymiskykyä.

Maestro Halffter pitääkin syynä naissäveltäjien harvalukuisuuteen sitä, että vain harvat naiset haluavat ja pystyvät todella pitkäjännitteiseen ja suurta keskittymiskykyä vaativaan toimintaan, jollaista sävellystyö Ann-Elise ann-Elise puolestaan on sitä mieltä omastakin kokemuksestaan, että kasvatuksella ja asenteilla on suuri osuus asiassa. Nainen nähdään mielellään esittävänä taiteilijana: laulajattarena, pianistina, violistina, mutta hänen ei oleteta pystyvän itse luomaan suurimuotoisia taideteoksia ehkä siksi, että naisen elämässä perheellä ja lapsilla on luonnostaan suuri merkitys. Ehkä katsotaan, ettei häneltä riitä aikaa ja energiaa paneutua kuukausiksi, jopa vuosiksi suuria ponnistuksia vaativaan työhön. Eräs varteenotettava seikka on myös se, ettei säveltäjän ammatti ole mitenkään tuottoisa. Ann-Elise on itse siinä onnellisessa asemassa, että hänen vanhempansa ymmärtävät täysin hänen halunsa säveltää, rohkaisevat häntä siinä suurenmoisella tavalla ja ovat aina tarpeen tullen hänen tukenaan.

»Anerfálicas-orkesteriversio on kaikin tavoin suurenmoinen. Teeman muunnelmat ovat todellakin lukuisia ja toisistaan poikkeavia.»
Espanjalainen kriitikko Goma.

•

»Anerfálicas on loistava, tämän päivän kielellä kirjoitettu partituuri, jolle sen viehättävä tekijä on antanut erinomaisen rakenteen ja taidokkaan sointuyhdistelmän.»
Espanjalainen kriitikko Lopez-Chavarri.

•

»Anerfálicas on teos, joka tulee hyvin pian esiintymään maailman tärkeimpien orkestereiden ohjelmistossa.»
Maestro Ernesto Halffter.

Maestro lupaa mainetta

Yhtä tärkeänä tukena kuin vanhemmat on nuoren säveltäjän elämässä hänen oma maestronsa Ernesto Halffter, hurmaava, elämänviisautta hienostuneesti henkivä vanha herra, eräs Espanjan tämän hetken kuuluisimpia säveltäjiä ja orkesterinjohtajia. Hän on Maurice Ravellin, Igor Strawinskyn ja Manuel de Fallan oppilas. Juuri hän sävelsi loppuun Manuel de Fallalta keskenjääneen suuren »Altantida»-kantaatin, joka kertoo siitä, kuinka Columbus löysi Jumalalle uuden mantereen, Amerikan. Teos kestää kaikenkaikkiaan yli kaksi tuntia ja de Falla ehti säveltää siitä vain 20 minuuttia. Ernesto Halffterin ainoa oppilas on nyt suomalainen Ann-Elise Hannikainen, josta maestro sanoo näin:

— Ann-Elisestä tulee vielä suuri taiteilija. Hänellä on kaikkea, mitä siihen tarvitaan: luonnonlahjakkuutta, vankka tekninen pohja, pitkäjännitteisyyttä ja kärsivällisyyttä. Kärsivällisyys on tärkeää. Kun Beethoven sävelsi viidettä sinfoniaansa, sen erilaisia versioita on Wienissä arkistoituna 5000 sivua. Lopullisen teoksen pituus on vain 60 sivua! Eräs ranskalainen runoilija sanoi kerran, että aika tappaa ne teokset, joita ei ole tehty ajan kanssa ja uskon, että hän oli oikeassa.

Maestro Halffter kertoo, että Ann-Elise oli suuri menestys nuorten keskuudessa. Nuoret harrastavat Espanjassa paljon klassista musiikkia. Madridissa on sesonkiaikana viikossa kymmenkunta konserttia ja varsin suuri määrä kuulijoista on nuoria. Maestrosta tuntuukin, että se sukupolvi, joka ei ole joutunut kokemaan sotaa ja sen frustraatioita, jolle puute ei ole tehnyt rahasta epäjumalaa, osaa nauttia taiteesta aivan uudella tavalla. Hän, vanha herra sanoo, että nykynuoriso pystyy näkemään selkeästi politiikan valheellisuuden ja sen valheellisuuden, jota taiteessakin esiintyy. Sen, että hutaistaan jotakin kokoon ja väitetään, että se on taidetta. Taiteen tunteminen ja ymmärtäminen on mielestäni vaikea asia, mutta Ernesto Halffter sanoo hymyillen:

— Ei musiikkia tarvitse ymmärtää. Se täytyy tuntea ja elää.

Ernesto Halffter on liikkunut paljon Euroopan musiikkipiireissä ja vain hyvin harvoin hän on tavannut naissäveltäjiä.

— Ranskalainen Nadia Boulanger ja hänen edesmennyt lahjakas sisarensa Lilie sekä englantilainen Madame Poldowsky sekä espanjatar Matilda Salvador ovat niitä todella harvoja naissäveltäjiä, jotka ovat kirjoittaneet laajoja teoksia. Yleensä naiset säveltävät vain lauluja ja muuta pientä. Siksi olen hyvin iloinen siitä, että Ann-Elisen säveltäjänlaatuun kuuluu, että hän rakastaa suurimuotoisia töitä ja säveltää niitä ikäänkuin luonnostaan. Pianolle kirjoitetusta »Anerfálicasista» saattoi kuulla, että Ann-Elise oli vaistomaisesti, tietämättään ajatellut sen sittenkin suurelle orkesterille, sanoo maestro ja hymyilee oppilaalleen. He ryhtyvät laskemaan leikkiä siitä, että maestro Halffter on Ann-Elisen musiikki-isä ja Manuel de Falla musiikki-isoisä. Ja että Ann-Elise on varmasti edellisessä inkarnaatiossaan ollut espanjalainen.

Pitkän tähtäimen suunnitelma

Saattaisi olettaa, että säveltäjältä, jonka työ vaatii keskittymistä ja täydellistä uppoutumista musiikkiin, ei liikenisi laisinkaan aikaa muuhun. Mutta ei Ann-Elise olisikaan Hannikainen, ellei hänellä olisi vähintäin yhtä taiteellista harrastusta musiikin lisäksi. Tämä harrastus on maalaus. Hän ei ole opiskellut sitä päivääkään, tuskin oli P.J. Hannikainenkaan, mutta selvät luonnonlahjat ovat hänelläkin olemassa. Pikkusisar Evan muotokuva on aivan näköinen, Ann-Elisen unelmiensa kaksosista maalaama mielikuvitusmuotokuva suhteiltaan tismalleen oikea ja otteiltaan hyvin herkkä. Hän ei silti valitsisi taidemaalarin uraa, jos joutuisi jonkin vaihtoehdon säveltämiselle asettamaan. Jos hän ei olisi säveltäjä, hän tahtoisi olla balettitanssijatar. Pienenä hän tanssi balettia neljän vuoden ajan ja rakasti sitä. Tuo rakkaus on säilynyt ja synnyttänyt haaveen säveltää jonain päivänä baletin.

Taiteellisen boheemi Ann-Elise taitaa pikkuisen olla, mutta se ei suinkaan ole pahasta. Eikä hän mikään erakkoluonne ole ollenkaan, vaan hyvin seurallinen, kujeileva ja iloinen. Hän rakastaa teatteria ja matkii joskus ihan lähestulkoon nenäkkäästi ihmisiä. Hän rakastaa myös koiria. Niitä on perheessä kaksi, villakoira Toy ja piskuinen susikoiranpentu Sisu, jonka Ann-Elise sai lahjaksi eräältä ihailijalta Valencian konsertin jälkeen.

Yksi Ann-Elisen taidoista on kampausten loihtiminen. Hän on äitinsä hovikampaaja, jonka käsiin suurlähettiläänrouva uskaltautuu täydellä luottamuksella olipa kysymys miten tärkeästä tilaisuudesta tahansa. Mutta tämä tärkein asiakas kimpaantuu kerrakseen, kun suurlähettiläsisä laskee leikkiä siitä, että mikäs Ann-Elisen on ollessa kun voi perustaa vaikka kampaamon, jos ei taide maita.

Tuollainen leikinlasku on ominaista Hannikaisen perheelle. Suhde vanhempien ja kahden tyttären välillä on hyvin läheinen ja kodissa vallitsee iloinen, lämmin ja huumorin kyllästämä henki, johon oman lisänsä antavat vanhempien ja tyttären yhteiset harrastukset.

Kuinka kauan Ann-Elise vanhempiensa luona Espanjassa viipynee, sitä ei tiedä. Kriitikot ennustavat hänelle suurta tulevaisuutta, mikä tietysti kuljettaisi häntä maailman musiikkikeskuksesta toiseen. Ann-Elisellä on hänelle tyypillinen pitkän tähtäimen suunnitelma valmiina. Hän toivoo menestyvänsä säveltaiteen alalla niin, että hänellä olisi jonain päivänä varaa perustaa jonnekin musiikkikoulu, pieni ja vaativa laitos, jossa opiskeleminen ei olisi ylivoimaisen kallista niille, jotka sinne pääsevät. Hän valittaa sitä, että niin monet lahjakkaat nuoret joutuvat varojen puutteessa luopumaan siitä, mitä todella haluaisivat tehdä ja opiskella. Hän toivoo voivansa kerätä paljon kokemuksia musiikin maailmasta voidakseen jakaa ne joskus oppilailleen. Hän sanoo näin:

— Jos ihminen osaa jotain, jos hän voi antaa toisille jotain, on väärin, mikäli hän pitää kaiken itsellään. Minä haluaisin opettaa muillekin ne taidot, jotka jonain päivänä saan hankittua.